

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду број 1865/1 од 18. 09. 2025. године, а у складу са одговарајућим члановима Закона о високом образовању Републике Србије и Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, именовани смо у комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима на конкурс за избор **доцента** за ужу научну област **Бохемистика**, предмет **Чешки језик**. Имамо част да Изборном већу Филолошког факултета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

Филолошки факултет Универзитета у Београду расписао је конкурс објављен у листу „Послови” бр. 1165-1166 од 08. 10. 2025. за избор **доцента** за ужу научну област **Бохемистика**, предмет **Чешки језик**. На расписани конкурс пријавио се један кандидат – **др Катарина Митрићевић-Штепанек**, досадашњи доцент за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Биографија

Др Катарина Митрићевић-Штепанек рођена је 13. 10. 1971. године у Београду. После завршене Филолошке гимназије уписала се на Филолошки факултет Универзитета у Београду школске 1993/94. године. Студије је завршила 1998. године са средњом оценом 9,56 и тиме стекла звање дипломирани филолог чешког језика и књижевности. У току студија своје образовање усавршавала је похађањем Летње школе словенских студија у Прагу 1996. године.

На такмичењу за најбољи превод савремене чешке приче одржаном 1997. године у организацији Одсека за славистику Филолошког факултета и Амбасаде Чешке републике у Југославији освојила је прво место за превод приче Лудвика Кундере.

Школске 1998. године уписала је постдипломске студије на Филолошком факултету у Београду на смеру Наука о језику и завршила их са просечном оценом 10,00.

Од 1999. године радила је у звању асистента-приправника за наставни предмет Чешки језик на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Од јануара 1999. до јула 2000. године, на молбу Матице чешке у Белој Цркви, у организацији Амбасаде Чешке републике у Југославији предавала је припадницима чешке националне мањине основе чешког књижевног језика.

Магистарски рад под називом „*Значење и употреба деминутива у чешком језику и њихови еквиваленти у српском језику*” одбранила је 2005. године.

Године 2006. изабрана је у звање асистента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик и књижевност, а 2013. године у звање вишег лектора за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик, на Катеди за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Докторску дисертацију под називом „*Глаголски префикси у функцији изражавања количине радње у чешком и српском језику*” одбранила је 21. 09. 2015. године.

Године 2016. изабрана је у звање доцента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик, на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ОБАВЕЗНИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА

Педагошки рад

У зимском семестру школске 1997/98. године др Катарина Митрићевић-Штепанек је волонтерски водила лекторске вежбе са студентима друге године бохемистике.

Ради унапређења практичне наставе израдила је скрипта из увода у фонетику и фонологију, морфологију, лексикологију, творбу речи и синтаксу чешког језика за студенте прве, друге, треће и четврте године бохемистике.

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је од 1999. године до данас обављала вежбе и предавања из чешког језика, а од претходног избора у звање доцента 2021. године држала је предавања из предмета Чешки језик 1-8, Историја чешког језика 1 и Историја чешког језика 2, као и вежбе из предмета Савремени чешки језик Г-5, Г-6, Г-7 и Г-8. На мастер академским студијама води предмет Увод у чешку прагматичку лингвистику. На докторским академским студијама је акредитована као ментор од 2021. године. Кандидаткиња се посебно истиче колегијалношћу и одговорним приступом према радним обавезама. У раду са студентима има веома добре резултате што се може видети и на основу студентских анкета на којима има веома високе оцене из свих предмета за које је задужена (просечна оцена 4,92). Педагошки рад обавља предано, а пратећи савремене тенденције у изучавању страних језика, градиво преноси квалитетно, систематично и интересантно, усмеравајући пажњу студената како ка теоријским тако и практичним областима језика, као и ка свим важним елементима чешке историје, културе и традиције.

Библиографија

Библиографија кандидаткиње др Катарине Митрићевић-Штепанек до претходног избора у звање доцента садржи следеће ставке:

1. Необјављени академски радови до избора у звање доцента:

1. *Значење и употреба деминутива у чешком језику и њихови еквиваленти у српском језику: магистарски рад.* Београд: Филолошки факултет, 2005.

2. *Глаголски префикси у функцији изражавања количине радње у чешком и српском језику: докторска дисертација.* Београд: Филолошки факултет, 2015.

.

2. Студије и чланци

До избора у звање доцента:

1. *Pozitivna subjektivna ocena u okviru ekspresivnog deminutivnog značenja u češkom i srpskom jeziku.* Славистика XI, 2007, 303–319.

2. *Deminutivi u funkciji nabiranja i konfrontacije u češkom i srpskom jeziku.* Opera Slavica XVII, 4, 2007, 18–28. ISSN 1211-7676

3. *Deminutivi sa pejorativnim značenjem u češkom i srpskom jeziku.* Славистика XIV, 2010, 247–259.

4. Копривица, Верица, Катарина Митрићевић-Штепанек. *Контрастивна изучавања српског и чешког језика.* У: Клајн, Иван, Предраг Пипер (red.) Контрастивна проучавања српског језика:

правци и резултати, књ. 1. САНУ, Одељење језика и књижевности, Српски језик у поређењу са другим језицима, Београд 2010, 155-177. ISBN 978-86-7025-512-8

5. Копривица, Верица, Катарина Митрићевић-Штепанек: *Настава чешког језика на Филолошком факултету у Београду*. In: Копривица, Верица, Александра Корда-Петровић. Од Мораве до Мораве. Из историје чешко српских односа, књ. 2, Нови Сад, 2011, 397-406. ISBN 978-86-7946-072-1

6. *Префиксација као процес интеграције глаголских позајмљеница у чешком и српском језику*. Opera Slavica XXII, 2, 2012, 11–22. ISSN 1211-7676

7. *Конфронтативно проучавање чешког и српског језика на примеру деминутива изведених секундарним суфиксима*. Славистика XVI, 2012, 531–542.

8. *Деминутиви као средства интензификације у чешком језику и њихови еквиваленти у српском језику*. Славистика XVII, 2013, 336–346.

9. Семантика „уништења/оштећења објекта“ глагола са префиксом у- у чешком језику и њихови еквиваленти у српском језику. Славистика IX, 2015, 162–170.

Студије објављене после избора у звање доцента 14. 06. 2016:

1. *Глаголски префикс у- са значењем извршити кратку вербалну или мимичку радњу у чешком језику и његови еквиваленти у српском језику*. Славистика XX, 2016, 687–693. ISSN 1450-5061.

2. *Проучавање глаголских префиксалних деривата у српском језику у поређењу са чешким*. In: Štěpánek, V., J. Mitáček, Studia Balkanica Bohemo-Slovaca VII. Brno 2017, 615–629. ISBN 978-80-7028-492-6.

3. *Српске теме у чешком часопису Slovanský přehled до Првог светског рата*. In: Štěpánek, V., L. Hladký (red.) Od Moravy k Moravě, z historie česko-srbských vztahů, 3/Од Мораве до Мораве, из историје чешко-српских односа, 3. Матица моравска у сарадњи са Матицом српском. Брно 2017, 213–236. ISBN 978-80-87709-19-1.

4. *Проучавање чешког језика на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду*. In: К. Кончаревић (red.) Универзитетска славистика : традиције, савремено стање, перспективе. Београд: Филолошки факултет, 2017, 119–135. ISBN 978-86-6153-482-9.

5. *Формални деминутиви у чешком језику и њихови преводни еквиваленти у двојезичном чешко-српском речнику*. In: К. Кончаревић (red.), Трагом славистичких истраживања професора Богољуба Станковића : међународни научни зборник радова. Београд: Савез славистичких друштава Србије : Филолошки факултет, 2018, 149–175. 978-866153-520-8.

6. *Проучавање глаголских префикса у чешком и српском језику са освртом на друге словенске језике*. Славистика XXII/2, 2018, 93-103. ISSN 1450-5061.

7. *Кумулативни глаголи у речницима чешког и српског језика*. Opera Slavica (Brno: Masarykova univerzita) 29/2, 2019, 41–60. ISSN 1211-7676.

8. *Глаголски деривати у чешком језику са значењем исцрпљења/усмрћења радњом и њихови лексикографски еквиваленти у српском језику*. Славистика XXIII/1, 2019, 119–133. ISSN 1450-5061.

После последњег избора у звање доцента 30. 03. 2021:

1. *Аугментативи у српском и чешком језику у Чешком националном корпусу*. Славистика XXIV/2, 2020, 115–133. ISSN 1450-5061. **M51**
2. *Аугментативи као средства еуфемизације на примерима српских и чешких преводних еквивалената са енглеског језика*. In: Václav Štěpánek et al. (eds.) *Савремена српска и чешка славистичка истраживања / Současná srbská a česká slavistická bádání*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021, 137–152. ISBN 978-80-263-1699-2. **M33**
3. *Деривати једног вулгаризма у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском*. In: Албена Стаменова (ed.) *Полемики и избори. Сборник с доклади от Международна конференция Петнадесети славистични четения София, 16–18 јуни 2022 г. СОФИЈА : Факултет по славјански филологии Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024, 343–351. ISBN 978-619-7433-87-6. **M33***
4. *Деривати вулгарне семантике у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском*. Opera Slavica XXXIV, 1, 2024, 59–78. ISSN 1211-7676. **M23 (ERIH PLUS)**
5. *Српски и чешки преводни еквиваленти у Чешком националном корпусу*. In: Копривица, В., Корда Петровић, А., Штјепанек, В., Хлатки, Ј. (eds.) *Од Мораве до Мораве IV. Из историје чешко-српских односа (колективна монографија) / Od Moravy k Moravě IV. Z historie česko-srbských vztahů (kolektivní monografie)*. Нови Сад: Матица српска у сарадњи са Матицом моравском 2024, 425–444. ISBN 978-86-7946-477-4. **M14**
https://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/Od%20Morave%20do%20Morave%204_1.pdf.
6. *О језику Јозефа Шкворецког у роману Hřichy pro pátera Knoxe и могућностима његовог превода на српски*. In: Václav Štěpánek (ed.) *Současná srbská a česká slavistická bádání II*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2025, 105–121. ISBN 978-80-280-0683-9. **M33**

3. Прикази

После последњег избора у звање доцента 30. 03. 2021:

1. Митрићевић-Штепанек, Катарина. *Sněžana Popovičová, Česká a srbská frazeologie. Na cestě ke dvojazyčnému frazeologickému slovníku*. Praha: Karolinum 2020. Славистика XXV, 2, 2021, 334–338.
2. Митрићевић-Штепанек, Катарина. *Традиционални научни Колоквијум Београд – Брно*. Славистика XXV, 2, 2021, 392–395.
3. Mitričević-Štepanek, Katarina. *Cenná monografie o české a srbské frazeologii*. Opera Slavica 31, 4, 2021, 83–85.
4. Митрићевић-Штепанек, Катарина. *Słowotwórstwo w przestrzeni komunikacyjnej*. Paweł Kowalski (ed.). Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, 2022. Јужнословенски филолог 78, 1, 2022, 295–302.
5. Митрићевић-Штепанек, Катарина. *Ivana Bozděchová, Božana Niševa, Karolína Skwarska (eds.). Česká slovotvorná koncepce v kontextu slovanské jazykovědy. Monografie věnovaná 110. výročí narození a 20. výročí úmrtí Miloše Dokulila*. Praha: Academia – Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., 2024. Јужнословенски филолог 81, 1, 2025, 226–234.

4. Учешће на научним конференцијама са саопштењем

После последњег избора у звање доцента 30. 03. 2021:

1. 59. скуп слависта Србије. Актуелна питања изучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура. 28–29. 01. 2021, (Српски и чешки преводни еквиваленти са енглеског језика – на примеру аугментативних изведеница, Књига сажетака, Београд 2021, 32–33) – штампано у изводу.
2. Колоквијум Београд–Брно. 21. 10. 2021. Славистичко друштво Србије, Универзитет у Београду – Филолошки факултет. (Аугментативи као средства еуфемизације на примерима српских и чешких преводних еквивалената са енглеског језика).
3. 60. скуп слависта Србије. Словенство и савремени свет: човек, језик, култура. 13–14. 01. 2022. Београд: Филолошки факултет, 2022. (О једном вулгаризму у чешком језику и његовим еквивалентима у српском и енглеском).
4. Међународната конференција *Петнадесети славистички четенија*, Софийски универзитет „Св. Климент Охридски“. Софија, Бугарска, 16–18. 06. 2022. (Деривати једног вулгаризма у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском).
5. *Migracije 2024*. Međunarodna bohemistička znanstvena konferencija. 26–27. 09. 2024, Zagreb. (Jazykové prostředky v románu Hříchy pro pátera Knoxe Josefa Škvoreckého).
6. *Kolokvium Brno-Bělehrad*. 08.10. 2024. Moravské zemské muzeum – Ústav slavistiky Masarykovy univerzity, Brno. (О језику Јозефа Шкворецког у роману *Hříchy pro pátera Knoxe* и могућностима његовог превода на српски).

Приказ и оцена радова објављених у изборном периоду:

1. *Аугментативи у српском и чешком језику у Чешком националном корпусу*. Славистика XXIV/2, 2020, 115–133. ISSN 1450-5061. **M51**

Кандидаткиња се бави аугментативним изведеницама у српском и чешком језику ексцерпираним из Чешког националног корпуса (*Český národní korpus*) путем апликације *Treq* која обухвата преводне еквиваленте чешког и других језика засноване на подацима из паралелног корпуса *InterCorp*. У раду прати њихову присутност у корпусу, анализира њихову семантику и функцију у српском језику и утврђује формалне и семантичке еквиваленте у чешком. Прецизира лексикографске еквиваленте и допуњава списак преводних еквивалената.

Аугментативи имају различит статус у дата два језика који проистиче из њихове периферне позиције у чешком језику. На основу тога кандидаткиња закључује да су чешки еквиваленти ретко аугментативи, а најчешће аналитички спојеви (нпр. атрибут + именица), или пак речи разговорног језика, као и пејоративне или вулгарне лексеме.

Аугментативни деривати у српском језику присутни су већином у делима која обрађују војну, ратну и сличну тематику и уопште тешке, мучне и сурове прилике. Ауторима, који су узгред буди речено сви мушког пола, служе за стилизацију превасходно мушких ликова, истичући њихову сировост, грубост, или пак неопходну и пожељну снагу и моћ у датом милеу. Уколико се односе на женске ликове, што је вишеструко ређе, карактеришу их као мушкобањасте, старе, незграпне или неморалне.

Већ на основу поређења репертоара суфикса за грађење аугментатива и њихове продуктивности запажају се знатне разлике између српских и чешких језичких средстава и њиховог семантичког потенцијала да синтетички изразе денотативно значење аугментатива – увећане димензије појма, као и да та компонента значења буде у саставу конотативног значења пејоративности, а све у корист српског језика.

Лексикографски еквиваленти у чешком језику су у највећем броју аналитички, посебно када је у питању семантика квантитета, али уколико је у питању семантика квалитета, такви еквиваленти не уносе пејоративну нијансу значења и због тога је неопходно да у функцији преводних еквивалената буду присутне лексеме које су стилски маркиране, као експресивне, пејоративне, вулгарне и слично.

Што се тиче преводних еквивалената, К. Митрићевић-Штепанек закључује да се аугментативи не употребљавају аутоматски у циљном језику, чак и када постоје, јер њихова изразита експресивна обојеност и преовлађујућа пејоративна нијанса значења делују пренаглашено у чешком језику. Уместо аугментатива, посеже се за другачијим средствима која су примеренија, као што су речи општеразговорног чешког језика (колоквијалне), као и разне друге стилски маркиране речи – експресивне, пејоративне, вулгарне, код којих се перцепција увећаног квантитета/квалитета не испољава на нивоу творбене категорије аугментатива.

2. *Аугментативи као средства еуфемизације на примерима српских и чешких преводних еквивалената са енглеског језика.* In: Václav Štěpánek et al. (eds.) Савремена српска и чешка славистичка истраживања / Současná srbská a česká slavistická bádání. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021, 137–152. ISBN 978-80-263-1699-2. **M33**

Кандидаткиња у раду говори о аугментативним дериватима у српском језику који су употребљени као средства еуфемизације вулгарних и посебно опсцених израза у филмским титловима на енглеском језику. На одабраним примерима из корпуса чешког језика (*Český národní korpus*) врши семантичку анализу ових деривата у српском у односу на средства у енглеском језику, те поређење са преводним еквивалентима у чешком. Утврђује да аугментативи у српском представљају одговарајуће семантичке еквиваленте, као и језичка средства која се користе при превођењу на чешки језик. Такође, с обзиром на то да у оба језика преовлађују лексеме које нису вулгарне, ради се о адекватној замени за непожељне изразе у јавној сфери.

На основу анализе кандидаткиња закључује да се у српском језику негативна оцена, која је најчешће присутна у самој мотивној речи, појачава додавањем аугментативног суфикса, тако да деривати представљају одговарајуће еквиваленте за вулгарне, одн. опсцене лексеме у енглеском. С обзиром на то да су у чешком језику аугментативи ниско фреквентна средства, користе се други начини преноса, а то су такође речи које су стилски маркиране као пејоративне и у мањој мери вулгаризми.

Такође, пошто се ради о аматерским преводима, кандидаткиња не сматра да је преводац имао на уму неутрализацију појма за потребе језичке и друштвене норме, нити уређивачке политике неког медија, дакле, није вероватно био вођен цензуром, али је могао бити вођен аутоцензуром. При томе је добро проценио да и поред неутрализације приликом превођења семантички потенцијал употребљених лексема одговара оном који садржи исказ у језику оригинала. Кандидаткиња зато закључује да се ради о једном корисном примеру адекватне замене за непожељне вулгаризме у јавној сфери.

Овакво истраживање је посебно корисно будући да су опсцене и уопште вулгарне лексеме минимално заступљене у двојезичној лексикографији, тако да *Чешки национални корпус* представља драгоцен извор преводних еквивалената и нуди бројне могућности анализе обухваћеног материјала.

3. *Деривати једног вулгаризма у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском.* In: Албена Стаменова (ed.) Полемики и избори. Сборник с доклади от Международна конференция Петнадесети славистични четения София, 16–18 јуни 2022 г. СОФИЈА : Факултет по славјански филологии Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024, 343–351. ISBN 978-619-7433-87-6. **M33**

К. Митрићевић-Штепанек се у раду бави дериватима вулгаризма *kurva* у чешком језику и њиховим еквивалентима у српском и енглеском. На основу лексикографског материјала и материјала из Чешког националног корпуса (*Český národní korpus*) те Корпуса савременог српског језика врши творбену и семантичку анализа чешких изведеница и утврђује њихове

еквиваленте у српском и енглеском језику. Резултате истраживања упоређује са постојећим лексикографским дефиницијама у једно и двојезичним речницима и истиче могућности њиховог додатног прецизирања.

Кандидаткиња закључује да се анализирани деривати вулгаризма *kurva* у чешком језику у комуникативној функцији знатно чешће употребљавају у метафоричном значењу, док у српском у истој функцији стоје опсцене лексеме, као што је случај и у енглеском језику.

Метафорични пренос значења лексема најзаступљенији је у колекцији титлова Чешког националног корпуса, који су преузети из базе *Open Subtitles*, а превођени од стране аматера који нису ограничени правилима професионалног аудио-визуелног преводјења, те управо ти примери дају вредан увид у присуство одређених израза у узусу, а нуде и занимљива решења преводне еквиваленције.

С обзиром на то да су типизирани изрази у српском и енглеском који садрже глагол сексуалног општења и његове деривате врло ограничене употребе у савременом чешком, а многи од њих су и застарели, кандидаткиња сматра да лексема *kurva* и њени деривати представљају универзално и фреквентно језичко средство из домена псовки. У сва три језика лексичке јединице служе за изражавање личног става говорника који појмове вреднује најчешће негативно, с ниподаштавањем, презиром, љутњом, у функцији упућивања директне или индиректне увреде или пак у функцији узвика, али наилази се и на употребу вулгаризама за исказивање позитивне евалуације, која је дакако знатно ређа.

Такође, речничка дефиниција у општим једнојезичним речницима и у двојезичном чешко-српском речнику се не поклапа са прагматичком функцијом табуизованих речи, према којима лексикографска пракса углавном заузима рестриктиван став. По мишљењу кандидаткиње би било потребно забележити у двојезичном речнику фреквентне вулгаризме и секундарне семантичке реализације лексема које су стилски маркиране на тај начин, дакако, уз пажљив одабир преводних еквивалената који, у циљу неговања језичке културе, не морају нужно бити из домена вулгарних речи.

4. Деривати вулгарне семантике у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском. Opera Slavica XXXIV, 1, 2024, 59–78. ISSN 1211-7676. M23 (ERIH +)

Кандидаткиња се у раду бави члановима творбеног гнезда вулгаризма *kurva* у чешком језику. На лексикографском материјалу и материјалу Чешког националног корпуса (*Český národní korpus*) врши творбену и семантичку анализу датих деривата. Истиче разлике у њиховој продуктивности, као и специфичности у значењу и функцијама у контексту. Такође, утврђује њихове лексикографске и преводне еквиваленте у српском и енглеском језику.

Општи речници чешког језика бележе инваријантна значења деривата која су повезана са примарним значењем лексема *kurva* која је у центру творбеног гнезда. У двојезичном чешко-српском речнику се поступа исто, с обзиром на то да је у највећој мери заснован на поменутих лексикографским изворима. Супротно томе, речник чешког некњижевног језика наводи као примарна управо варијантна значења деривата, а њихово знатно веће присуство потврђује и електронски корпус чешког језика. Речницима су обухваћене само лексеме *zkurvit*, *zkurvený*, *zkurvenec*, *dokurvit*, *dokurvený*.

На основу података из корпуса закључује да је продуктиван само префикс *z-* и његов дериват *zkurvit*, остале префиксалне изведенице су непродуктивне. Најфреквентнији у електронском корпусу је придев *zkurvený* са вишеструко већим бројем појављивања од свих осталих проучаваних изведеница, потом следи наведени глагол, иза њега прилог *zkurveně* и најзад именица *zkurvenec*. Како нису продуктивни деривати са другим префиксима, тако нису ни остале изведенице које су са њима повезане.

Из корпуса се такође сазнаје да примарно и секундарно значење изражавају деривати *pokurvit*, *zkurvit*, *vykurvený* и *zkurvený*, потом само примарно значење има *vykurvit*, док искључиво секундарно значење изражавају *dokurvit*, *dokurvený*, *pokurvený*, *zkurvenec*, *pokurvenec*, *vykurvenec*, и *zkurveně*. Осим прилога, који у извесним случајевима може бити употребљен као израз позитивне евалуације, сви остали изражавају негативну субјективну оцену.

Што се тиче еквиваленције у паралелним конкордансама, у сва три пручавана језика минимално је присутна семантика примарног значења. Са друге стране, у оквиру секундарног значења, у енглеском језику су заступљене лексеме опсцене семантике – деривати и идиоми од глагола полног општења, а исто је и у српском, где се још појављују и изведенице са мотивним речима из области екскреционих радњи. С обзиром да су чешки изрази вулгарни, али не и опсцени, може се говорити о томе да српски и енглески еквиваленти спадају у табуизовану лексику јачег интензитета.

Пошто је у преовлађујућем броју примера језик оригинала енглески, кандидаткиња примећује знатан утицај на семантику и функцију језичких средстава у чешком и српском, на њихову фреквенцију, па и грађење и уопште, на механичко преузимање елемената из полазног у циљне језике.

У вези са претходним К. Митрићевић-Штепанек напомиње да грађа на основу које доноси закључке потиче из колекције титлова, преузетих из базе *Open Subtitles*, а она обухвата аматерске преводе. При таквом поступку аутори нису ограничени правилима професионалног аудио-визуелног преводжења нити уређивачке политике неког медија, нити треба да имају на уму цензуру и аутоцензуру. На тај начин вулгаризми лако проналазе пут до корисника. Са друге стране примери у корпусу дају користан увид у њихово присуство у узусу, а нуде и занимљива решења преводне еквиваленције.

5. *Српски и чешки преводни еквиваленти у Чешком националном корпусу*. In: Копривица, В., Корда Петровић, А., Штјепанек, В., Хлатки, Ј. (eds.) *Од Мораве до Мораве IV. Из историје чешко-српских односа (колективна монографија)/ Od Moravy k Moravě IV. Z historie česko-srbských vztahů (kolektivní monografie)*. Нови Сад: Матица српска у сарадњи са Матицом моравском 2024, 425–444. ISBN 978-86-7946-477-4. **M14**

https://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/Od%20Morave%20do%20Morave%204_1.pdf.

К. Митрићевић-Штепанек у раду врши контрастивну анализу српских и чешких еквивалената са енглеског језика на основу материјала из Чешког националног корпуса (*Český národní korpus*). Полази од аугментативних изведеница у српском језику које представљају преводне еквиваленте са енглеског језика у филмским титловима, истражује принципе њиховог појављивања и функционисања у корпусу, а као контролни језик користи чешки, у ком су ти деривати на маргини употребе. Поређењем са текстом оригинала те чешким преводом утврђује семантику и функцију датих деривата у српском језику, прецизира преводне еквиваленте у сва три језика и проширује њихов списак.

Познато је да су аугментативи модификационе изведенице које означавају појам увећаних димензија те да је то значење надстандардне величине често допуњено семантичком нијансом пејоративности. У репертоару творбених средстава у српском и чешком језику има знатне разлике, и то у корист српског, у ком је број суфикса скоро троструко већи у односу на чешки (68 : 7). Што се тиче енглеског језика, дата творбена категорија не постоји у синтетичком смислу.

У вези са преводном еквиваленцијом кандидаткиња говори о еквиваленцији на основу денотације, што је увећан обим (квантитет), и о еквиваленцији на основу конотације, а то је пејоративност или хипокористичност (квалитет).

Када је у питању семантика квантитета, у енглеском језику је аугментативност изражена аналитички, најчешће конструкцијом атрибут који изражава увећање + именица (*big guy, huge noggin, big-ass head, oversized feet*). У српском језику употребљен је аугментатив, најчешће од мотивне речи у језику оригинала (*људина, момчина*), а понекад је допуњен атрибутом (*велика главаца, велика трбушина, превелике ножурде*). У чешком језику је употреба аугментатива као преводног еквивалента ограничена на неколико изведеница (*chlapák, drsňák, silák*) које именују физички снажне, моћне, жестоке мушкарце. Ипак, чешће се увећање изражава другим средствима, нпр. аналитички – конструкцијом *velký/přerostlý* + именица (*velké břicho, přerostlá holeň*), а затим и другим, најчешће експресивним лексемама које изражавају надстандардну величину (*kolohnát, hromotluk, chlap*) те лексемама које означавају бића великих пропорција (*obr, golem*).

Што се тиче конотативног значења (квалитета), у енглеском језику оно може бити изражено такође конструкцијом придев *big/grand* + именица (*big man, grand soldier*), као и другим атрибутима који изражавају увећан квалитет појма (*total slut, badass soldier*), па и устаљеним изразима (*hell of a soldier, such a drunk, that much of a bastard*) итд. Увећана особина изражава се и вишечланом номинацијом која као први елемент садржи атрибут *big* (*big shot, big mouth*). Употреба аугментатива код превода поменутих енглеских конструкција на српски језик је адекватна (*војничина, мушкарчина*), а у први план излази семантика квалитета, па тако они изражавају пејоративност или хипокористичност. Понекад је еквивалент проширен атрибутом који стоји у енглеском језику, као нпр. *велики/тешки/толики* (*велика пијандура, курветина тешка, толика скотина*). У чешком језику преовлађује превод истим или сличним конструкцијама као у енглеском: *velký/takový/tvrđý/skvělý* а потом и лексемама које су стилски маркиране као експресивне (*borec*) или као погрдне и вулгарне (*blbec, mizera, děvka*) итд.

Српски аугментативи пејоративне семантике (*шупчина, црнчуга, педерчина, курветина, пацовчина*) представљају одговарајуће еквиваленте за бројне примере енглеских грубих, вулгарних или опсцених изрази и конструкција, које су карактеристичне за савремени филмски дискурс (*asshole, cocksucker, whore, nigger, rat*). У чешком језику ради се углавном о формалним еквивалентима, а то су већином груби (*hovado, svině*), погрдни (*pitomec, kretén, děvka*) и вулгарни изрази (*hajzl*). Конструкције са придевом у језику оригинала, који изражава негативну оцену, као што су *fighting, selfish, dirty, stupid, stinking* често се појављују у оба циљна језика: *јебени, себични, глупи, смрдљиви, проклети, љигави / zasraný, sobecký, špinavý, blbý, pitomý, smradlavý, odporný, nevzdělaný*.

У неким примерима пренаглашена је негативна евалуација употребом аугментатива у српском (*краветина, лажовчина, црнчуга, бабускера*), тј. долази до дисфемизације. У поређењу са исказом оригинала (*cow, liar, black man*) би било довољно употребити мотивну реч. У прилог томе говори и чињеница да у чешком језику није употребљен израз којим би се додатно наглашавало погрдно значење у оним контекстима у којима је присутно, а чак се у неким примерима ради о неутралним исказима (*kráva, lhář, černoch*).

У грађи постоје и обрнути случајеви, наиме да је аугментатив употребљен уместо вулгарног, а посебно уместо опсценог изрази у енглеском (*motherfucker, son of a bitch, dick, fuck*). Пошто је и у чешком језику преводни еквивалент маркиран као вулгаран те спада у опсцене изразе (*zmrđ, hajzl, zkurvysyn, čurák*), може се закључити да је у питању еуфемистичка функција аугментатива у српском. Наиме, ради се о ублажавању значења присутног у енглеском, без губљења пејоративности и наглашене негативне оцене (*дрипчина, кретенчина, дебилчина, наркоманчина*). Такође, у неколико примера је и у чешком извршена делимична неутрализација и ради се само о погрдним изразима: *hovado, šmejda, pako*.

На основу анализе кандидаткиња изводи неколико закључака. Као прво, у односу на денотативно значење аугментатива у српском језику – увећан обим, у анализираној грађи много је чешћа употреба ових деривата у конотативном значењу, првенствено у пејоративном, а потом у мањем броју у хипокористичном значењу.

Као друго, за разлику од српског, у енглеском језику се перцепција увећаног квантитета или квалитета не испољава на нивоу творбене категорије аугментатива, док се у чешком језику ради о околионализмима.

Као треће, што се тиче преводне еквиваленције, у српском језику се ради о семантичким еквивалентима који у синтетичком облику изражавају значење изрази у енглеском језику, у неким случајевима долази до дисфемизације, а у другим и до еуфемизације у односу на енглеске пандане. У чешком језику преовлађују еквиваленти који формом кореспондирају са изразима и конструкцијама оригинала, док је употреба аугментатива сведена на занемарљив број изведеница.

6. О језику Јозефа Шкворецког у роману *Hříchy pro pátera Knoxe* и могућностима његовог превода на српски. In: Václav Štěpánek (ed.) *Současná srbská a česká slavistická bádání II*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2025, 105–121. ISBN 978-80-280-0683-9. **M33**

Кандидаткиња у раду обрађује језичка средства које Јозеф Шкворецки користи у свом детективском роману *Hřichy pro pátera Knoxe* (Греси за патера Нокса). Представља језичке елементе који су карактеристични за опус Шкворецког, али исто тако и оне који су специфични за наведено дело. Анализира њихово значење и употребу, као и преводне еквиваленте у српском језику на основу чешких и српских једнојезичних речника, чешко-српског речника и података из Чешког националног корпуса и Корпуса савременог српског језика.

На првом месту кандидаткиња се посвећује питању општеразговорног чешког језика који је карактеристичан за дела Шкворецког. Пре свега аутор ову формацију чешког националног језика употребљава код стилизације одређених ликова и заступљена је искључиво у дијалозима. С обзиром на то да у српском језику не постоји супстандардна формација која би на нивоу преводне интерпретације текста оригинала била еквивалентна, неминовно долази до промене кода текста и асиметрије на нивоу књижевних одн. некњижевних језичких елемената. К. Митрићевић-Штепанек сматра да је једно од решења разговорна лексика српског језика, али да треба водити рачуна да одабир обухвати оне облике који спадају у узус српског разговорног језика, а не актуелни жаргон, како превод не би био у кратком времену превазиђен, јер општеразговорночешки изрази имају сталност кроз време.

Затим, кандидаткиња истиче да Шкворецки у својим делима често употребљава стране речи, и то не позајмљенице, већ речи страног порекла, најчешће из енглеског језика, уметнуте у чешки текст. Проблем инкорпорације ових лексема у српски превод кандидаткиња види у присуству латиничних облика у ћириличном тексту, а са друге стране и у њиховој транскрипцији, која би у појединим примерима била компликована и умањила ефекат страности, посебно када се изрази упореде са оним лексемама које Шкворецки одомаћује – тако што их транскрибује или им додаје чешке морфолошке и творбене наставке. Због тога кандидаткиња сматра да би у првом наведеном случају требало задржати облике у оригиналу, а у другом извршити њихову транскрипцију.

И најзад, оно чиме се, по мишљењу кандидаткиње, овај роман издваја у односу на друга дела Шкворецког је појава бројних деминутива. Осим што их користе и други ликови и сам приповедач, они су пре свега саставни део израза главне јунакиње. Умањенице много чешће служе јунакињи као средства негативне субјективне оцене – у ироничним исказима, саркастичним опаскама, ниподаштавању и сл. У српском језику је, у односу на чешки, фреквенција деминутива нижа, али се они могу употребити у неким случајевима као што су нпр. експресивни искази, или околионализми – пишчеве творенице, или ретке речи. Ипак, за оне чешке деривате који немају формални еквивалент у српском језику морају се употребити неки други начини изражавања дате семантике у контексту – то може бити мотивна реч или синтагма која садржи атрибут са еквивалентним значењем, а то важи и за случајеве када формални еквивалент постоји, али би његово присуство у исказу деловало пренаглашено.

К. Митрићевић-Штепанек на основу анализе закључује да је могуће очувати ауторове стилистичке поступке и целокупан утисак овог маштовито написаног дела, а да оправданост употребе језичких средстава која одступају од природе српског језика лежи у специфичности лексике романа.

Комисија увидом у конкурсну документацију закључује да је кандидаткиња испунила обавезне услове за избор у звање доцента прописане Правилником.

ИЗБОРНИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА

1. Председник или члан комисија за израду завршних радова на академским мастер или докторским студијама

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је била председник Комисије за оцену (одлука бр. 543/1 од 21. 02. 2023) и за одбрану (од 26. 04. 2023) докторске дисертације мср Марка Стојановића под насловом *Чехословачки језик – пример утицаја политике на језичку ситуацију*, ментор др Далибор Соколовић.

Кандидаткиња је била ментор за израду више завршних мастер радова: Љубице Стакић *Пејоративи којима се означавају негативне особине људи из домена ретардације у чешком и српском језику* (одбрана 13. 02. 2023), Василије Тодоровић *Глалолски деривати са формантом za- si и ro- si у чешком језику и њихови еквиваленти у српском* (одбрана 12. 02. 2024) и Катарине Неђић *Утицај профила госта на комуникативне стратегије водитеља – Анализа техника и приступа на примеру ток-шоу емисија Вече се Иваном Ивановићем и Шоу Јана Крауса*. (одбрана 06. 02. 2025).

2. Председник или члан комисија за избор у звање на факултету

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је била председник комисије за избор доцента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик (Снежана Поповић). Универзитет у Београду – Филолошки факултет, одлука бр. 2308/1 од 27.06.2022, затим председник комисије за избор сарадника ван радног односа (демонстратора) за ужу научну област Бохемистика, предмет Савремени чешки језик (Василија Тодоровић), Универзитет у Београду – Филолошки факултет, одлука бр. 4097/1 од 22. 11. 2022, председник комисије за избор сарадника ван радног односа (демонстратора) за ужу научну област Бохемистика, предмет Савремени чешки језик (Љубица Стакић), Универзитет у Београду – Филолошки факултет, одлука бр. 1801/1 од 29. 05. 2024. и члан комисије за избор асистента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик (Наташа Срдих), Универзитет у Београду – Филолошки факултет, одлука бр. 3506/1 од 27. 11. 2024.

3. Учешће у раду органа и тела факултета

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је координатор студијског модула Чешки језик, књижевност, култура у оквиру студијског програма *Језик, књижевност, култура* Филолошког факултета Универзитета у Београду, затим члан комисије за обављање пријемног испита из чешког језика и оцену тестова и задатака, септембар 2024. и члан Координационе радне групе за акредитацију, 2021. године.

4. Члан уређивачког одбора зборника радова

Кандидаткиња је била члан уређивачког одбора следећих зборника радова:

Václav Štěpánek (ed.) *Савремена српска и чешка славистичка истраживања / Současná srbská a česká slavistická bádání*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021. (Приређивачи: Вацлав Штепанек, Јозеф Дохнал, Александра Корда-Петровић, Катарина Митрићевић-Штепанек).

Савремена српска и чешка славистичка истраживања / Současná srbská a česká slavistická bádání. Књига сажетака. Београд: Славистичко друштво Србије, 2021. http://slavistickodrustvo.org.rs/pdf_dokument/2021/zbornik2021.pdf (Приређивачи: Катарина Митрићевић-Штепанек и Александра Корда-Петровић).

5. Члан организационог одбора на научном скупу

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је учествовала у организацији Колоквијума Београд-Брно. 21. 10. 2021. Славистичко друштво Србије, Универзитет у Београду – Филолошки факултет. (Координатори: Александра Корда-Петровић, Далибор Соколовић и Катарина Митрићевић-Штепанек).

6. Рецензент радова у научним часописима и зборницима

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је рецензирала укупно 9 радова за: часопис Opera Slavica (Slavistické rozhledy). Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity;

зборнике *Словакистика у контексту: традиција и перспективе*. Стефана Пауновић Родић, Radoslav Raffaj (eds). Београд: Филолошки факултет и *Савремена проучавања језика и књижевности*, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу 2023; часописе *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду* и *Славистика*. Београд: Славистичко друштво Србије; Филолошки факултет Универзитета у Београду.

7. Сарадња са другим установама

Др Катарина Митрићевић-Штепанек је у сарадњи са Чешким центром Београд учествовала у организацији и реализацији предавања др Мартина Шемелика из Института за чешки језик Чешке академије наука на тему *Дискриминација у речнику* (Martin Šemelík, Diskriminace ve slovníku) на Филолошком факултету Универзитета у Београду 28. 11. 2024, а такође је фебруара 2024. године била у жирију конкурса за најбољи студентски књижевни превод који се организује у сарадњи са Амбасадом Чешке Републике у Београду.

На основу наведеног Комисија закључује да је кандидаткиња испунила и изборне услове за избор у звање доцента предвиђене Правилником.

ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Пошто је прегледала конкурсни материјал, Комисија је утврдила да једини пријављени кандидат др Катарина Митрићевић-Штепанек у потпуности задовољава критеријуме за избор у звање доцента на Филолошком факултету Универзитета у Београду за које конкурише. Кандидаткиња испуњава све опште, обавезне и изборне услове за избор у звање доцента предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Имајући у виду све то, Комисија са задовољством предлаже Изборном већу Филолошког факултета да **др Катарину Митрићевић-Штепанек поново изабере у звање доцента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик.**

У Београду, 29. 10. 2025.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др Снежана Поповић, доцент
Филолошки факултет Универзитета у Београду

др Ивана Кочевски, ванредни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

др Зузана Тирова, доцент
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду